

INTRODUCCIÓ A LA MACROECONOMIA

JORDI FRANCH PARELLA

SUMARI

7	<i>Introducció</i>
13	1. Objectius macroeconòmics
41	2. El model keynesià simple
83	3. El model IS/LM
159	4. El llarg termini en la macroeconomia keynesiana: oferta i demanda agregades
205	5. Els errors de la macroeconomia keynesiana
243	6. De la macroeconomia del treball a la macroeconomia del capital
283	<i>Problemes i activitats</i>
325	<i>Solucions</i>

INTRODUCCIÓ

La publicació, l'any 1936, de l'obra culminant de John Maynard Keynes, *La Teoria General de l'ocupació, l'interès i el diner*, va significar el suport acadèmic *a posteriori* a les polítiques d'estímul monetàries i fiscals que ja s'aplicaven de fet als Estats Units com a resposta a la Gran Depressió del 1929. L'increment descontrolat de l'oferta monetària, una de les causes de la depressió, havia superat el 60% entre 1921 i 1929. La resposta de Herbert Hoover i, molt especialment, Franklin Delano Roosevelt, a partir del març de 1933, va ser el llançament d'una política fiscal molt expansiva, coneguda com a *New Deal*, acompanyada també de dràstics increments impositius. Quan Hoover va signar la *Revenue Act* el 1932, l'impost de la renda es va incrementar per a la majoria dels nord-americans. De fet, el tipus impositiu marginal màxim va passar del 24% al 63%. L'entrada en vigor de l'aranzel Smoot-Hawley, el juny de 1930, obstaculitzava seriosament el comerç internacional i suposava un intent per sortir de la crisi unilateralment, a costa de perjudicar i empobrir els països veïns amb polítiques de devaluació oportunistes. L'obra de Keynes va suposar el vistiplau acadèmic a aquestes polítiques econòmiques tan expansives i heterodoxes per als estàndards del moment, i legitimaven l'intervencionisme creixent de l'Estat i els continus desequilibris fiscals. Naixia una nova disciplina acadèmica, la macroeconomia, alhora que se sacsejaven els fonaments econòmics clàssics, basats en l'estalvi i la inversió amb criteris empresarials. Amb Keynes, la demanda es converteix en preeminent i la construcció de la societat es fa de dalt a baix, això és, de manera jeràrquica i obeint les directrius governamentals. Amb la ridiculització i tergiversació de la llei de Say («Tota oferta crea la seva pròpia demanda») es recuperen velles fal·làcies econòmiques que es creien definitivament refutades i superades. La despesa i el consum es converteixen en causa del creixement econòmic, quan en realitat la relació causal és la con-

trària: el consum és una conseqüència del creixement i no es pot consumir quelcom que no s'hagi produït prèviament. Malgrat això, el keynesianisme ha marcat un abans i un després. El corrent principal de l'economia ha incorporat els seus punts de vista. Milton Friedman, el líder monetarista que es presenta habitualment com a opositor a Keynes, va manifestar que «we are all Keynesians now». El keynesianisme ha influït decisivament en l'opinió pública, ha justificat unes polítiques econòmiques que abans s'haurien considerat incorrectes i contraproduents, i ha canviat tant el contingut com el mètode de l'economia. De l'estudi del procés microeconòmic del mercat s'ha passat a una teoria macroeconòmica de l'equilibri. I de la importància dels preus relatius en l'estructura productiva, causats per la suma de les decisions individuals dels agents econòmics, s'ha passat al tractament matemàtic de macromagnituds que no tenen res a veure amb l'acció de l'ésser humà de carn i ossos. El keynesianisme nega l'autoregulació dels mercats i defensa la intervenció activa de l'Estat, ja sigui per assignar els recursos públics, regular l'activitat econòmica, redistribuir la renda o establir l'economia.

En contra dels dictats de la nova teoria keynesiana, però, una societat no pot experimentar una insuficiència agregada de la despesa; l'atur involuntari no és possible amb flexibilitat en els preus; el tipus d'interès no és un fenomen monetari, sinó l'expressió de la preferència temporal dels agents econòmics; l'expansió artificial del crèdit generada per la banca de reserva fraccionària no serveix per crear riquesa, sinó per generar bombolles i crisis cícliques; la sortida de la crisi no està en l'increment del consum i la despesa pública, sinó en l'estalvi; no se supera l'atur amb salaris rígids i desvinculats de la productivitat laboral, sinó amb mercats més lliures i acumulació de capital; el millor diner no és la moneda fiduciària emesa per bancs centrals monopolistes, sinó el patró or dins d'un sistema bancari que respecti els principis generals del dret; les crisis no són exògenes i aleatòries, sinó endògenes i creades per l'abaratiment artificial del tipus d'interès per part dels bancs centrals i l'expansió monetària i creditícia per part d'una banca privilegiada per l'Estat; la crisi econòmica és la fase inicial de la recuperació, mentre que els moments de falsa eufòria econòmica provocats per l'abundància de diner barat i crèdit fàcil suposen sembrar les llavors d'una crisi inevitable que acabarà esclatant posteriorment; mentre que el tipus de canvi flexible és inflacionista i dificulta la divisió internacional del capital, el tipus de canvi fix introdueix no només un marc d'estabilitat, sinó també una necessària disciplina monetària en el govern; les devaluacions competitives i les polítiques d'empobriment del país veí no permeten guanys permanents ni són cap alternativa al lliure comerç... Friedrich Hayek, l'economista austríac

amic personal i rival intel·lectual de Keynes, s'havia proposat refutar aquests greus errors. Per desgràcia, però, no ho va acabar fent. El motiu va ser que, després de dedicar Hayek molts esforços a refutar els errors de Keynes en el llibre *El tractat del diner*, aquest últim va manifestar haver canviat d'opinió, i tots els esforços esmerçats per Hayek van quedar en no res. Atesos els continus canvis d'opinió de l'economista britànic, Hayek va optar per no publicar els errors de Keynes a *La Teoria General*, i la falta de consistència intel·lectual del britànic va quedar sense resposta. I no només això. El nou paradigma keynesià va envair ràpidament les principals universitats anglosaxones i, en general, de tot el món. Tot professor d'economia que en aquells moments tingués menys de trenta anys es va sumar al nou evangeli keynesià. I la moda esdevingué norma quan els deixebles de Keynes, com ara Paul Samuelson o John Hicks, van modelitzar matemàticament la vella teoria recuperada pel seu mestre. Naturalment, l'objectiu d'aquest llibre no és la refutació dels errors de la teoria econòmica keynesiana. No és tan ambiciós, ni molt menys. No es pretén pas completar la feina inacabada per Hayek. Senzillament, s'intenta presentar els trets més rellevants de la macroeconomia keynesiana i destacar-ne, això sí, els errors lògics i les incoherències més importants, just en uns moments en què els efectes de la Gran Recessió de 2008, malgrat començar a quedar llunyana en el temps, continuen colpejant amb severitat alguns països, com ara Espanya.

El llibre consta de sis capítols. El primer és introductori i presenta les macromagnituds i els objectius macroeconòmics més rellevants, com són el creixement, el control de la inflació o la reducció de l'atur. És important no oblidar que la macroeconomia intenta dirigir la societat verticalment, de dalt a baix, i que les decisions individuals dels diferents agents econòmics, com l'empresari o el consumidor, no només són força irrellevants, sinó que desapareixen darrere dels agregats estadístics, com el PIB. La macromagnitud del PIB, expressat com la suma agregada de la despesa, esdevé fonamental en macroeconomia. En el llibre s'expliquen les imprecisions i defectes que presenta el càlcul d'aquesta macromagnitud. Així, el PIB no considera l'esforç productiu més important de tota societat moderna, situat en les etapes productives intermèdies, perquè només té en compte el consum final. Per altra banda, en el càlcul de les exportacions i importacions, no considera tampoc les transaccions financeres i de capital, tremendament importants avui dia en termes quantitius i qualitius. El mateix càlcul dels actius immaterials o intangibles, de creixent importància en la societat actual de la informació i el coneixement, és molt més imprecís que el càlcul dels tradicionals actius materials o físics. Simon Kuznets, inventor del càlcul del PIB,

va considerar seriosament la idea de deixar fora de les estadístiques del PIB la despesa del govern, especialment durant les guerres. Amb la inclusió de la despesa pública resultava que el PIB creixia ràpidament durant la Segona Guerra Mundial i que es col·lapsava el 1946, en finalitzar aquesta. Feia l'efecte que la guerra era bona per a l'economia! Kuznets va crear una estàdística separada en la qual solament hi havia consum privat i inversió empresarial, mentre que la despesa pública en quedava fora. Així resultava que la despesa del sector privat va pujar enormement el 1946, un resultat molt més precís de la recuperació econòmica que produeix la finalització de les guerres. Al final, no obstant això, Kuznets va decidir deixar la despesa pública en la fórmula del PIB, i des d'aleshores aquesta partida no ha deixat de créixer. El llibre, en el capítol segon, explica el model keynesià simple. Keynes és el gran defensor de l'acció governamental i considera que l'augment de la despesa pública i de l'expansió monetària i creditícia és una manera efectiva de lluitar contra les depressions econòmiques. Refusa la flexibilitat dels preus i salaris com a mecanisme d'ajust, nega que el descens dels salaris serveixi per millorar les xifres d'atur i proposa impulsar la demanda agregada mitjançant l'intervencionisme fiscal i monetari. Keynes també pensa que el PIB efectiu del mercat no ha de coincidir amb el PIB de plena ocupació, i defensa l'augment de la despesa pública i de l'oferta monetària per recuperar els nivells de plena ocupació, sense considerar els efectes distorsionadors que això genera sobre l'estructura productiva. El tercer capítol introdueix el model IS/LM, això és, l'equilibri en el mercat de béns i en el monetari. Es discuteix l'eficàcia dels diferents sistemes de tipus de canvi, fixos i flexibles, així com els seus avantatges i inconvenients. També es presta una atenció especial als mecanismes de gestió monetària del banc central i al comportament del sistema financer en les crisis periòdiques i recurrents. En el quart capítol s'incorpora la variabilitat dels preus amb l'oferta i la demanda agregades. Es considera el cas del Japó, una potència industrial que va caure en recessió el 1990, després d'aplicar polítiques monetàries i creditícies molt expansives, i s'analitza com la pretesa solució aplicada pels governs nipons, aconsellats per economistes tan profundament keynesians com Paul Krugman, consistent a augmentar les dosis de les mateixes polítiques causants de la recessió, han estat contraproductius. També es fa una revisió crítica de la corba de Phillips, una relació empírica que relaciona negativament l'atur i la inflació (alts índexs d'atur aparellats amb baixa inflació i, a l'inrevés, baixos nivells d'atur amb elevada inflació). En el nou paradigma keynesià, la societat pot situar-se en dues situacions antagòniques: una primera situació amb recessió, atur i deflació; i una segona en una conjuntura

favorable i expansiva, amb poc atur i elevada inflació. En la primera situació, Keynes considera que correspon a l'Estat incrementar la demanda agregada mitjançant augments de despesa pública i/o rebaixes d'impostos. En la segona, al contrari, procediria disminuir la demanda agregada amb decrements de despesa pública i/o increments d'impostos. Una situació d'atur i inflació, anomenada també *estagflació*, és una impossibilitat teòrica per a Keynes i la macroeconomia, com també ho és una situació de plena ocupació i deflació. La crisi econòmica i l'estagflació de la dècada de 1970, amb l'aparició conjunta d'atur i inflació suposa, per tant, un revés important a la teoria econòmica keynesiana: la presència conjunta de desocupació i augment de preus trenca els seus esquemes teòrics. Es revisen els fonaments teòrics i empírics de la tradicional corba de Phillips i se'n proposa una de nova, on la relació entre atur i inflació és directa i no pas inversa. En el cinquè capítol s'analitzen els principals errors lògics de la macroeconomia keynesiana i, finalment, en el darrer capítol es presenta un enfocament macroeconòmic diferent i alternatiu al keynesià, basat en les aportacions de Friedrich Hayek i Roger Garrison.

5

ELS ERRORS DE LA
MACROECONOMIA KEYNESIANA

La influència de l'autor britànic sobre la política econòmica és innegable. L'atractiu de les seves prescripcions per superar la crisi financera mundial de 1929, dissortadament reproduïda el 2008, és difícil de superar. Ofereix als dirigents polítics i monetaris un poder pràcticament il·limitat, que serà sancionat i validat per l'acadèmia i la majoria dels intel·lectuals, delerosos de la quota de poder i de diners que es poden apropiat. Per aquest motiu es pot parlar d'un abans i d'un després de John Maynard Keynes. Qui en publicar-se *La Teoria General* (1936) tenia més de trenta anys, és possible que mantingués els principis clàssics o ortodoxos de l'economia i destaqués els avantatges de la cooperació social i de la divisió internacional del treball, en un àmbit de respecte a les institucions socials bàsiques sorgides per evolució. Però els economistes que tenien menys de trenta anys es van convertir invariablement al nou evangeli keynesià. De la mà de Paul Samuelson, la sistematització del pensament keynesià es va estendre a tot el món universitari. Fins i tot un economista com Milton Friedman, que criticava els excessos fiscals propis del keynesianisme, reconeixia que era més el que l'unia amb Keynes que el que l'en separava. Les diferències entre els dos economistes són més de matís que de contingut: Keynes prioritza una política fiscal activa per part del govern, mentre que Friedman prefereix una política monetària aliena a la discrecionalitat desestabilitzadora de les autoritats. Ironies de la vida, però, el mateix Friedman va ser el responsable directe del gran increment dels impostos directes que paguen els nord-americans quan, després de la Segona Guerra Mundial, va introduir la retenció de l'impost de renda en origen.

Una característica de l'economista britànic va ser el refús sistemàtic de les convencions socials de la seva època. Criat i format en els ambients més elitistes de la Gran Bretanya que exercia el lideratge mundial a principis del segle xx, Keynes sentia un profund menyspreu per tota convenció moral establerta; també envers l'estalvi, la classe mitjana i les institucions socials bàsiques, com ara la família, fins al punt de definir-se com una persona amo-

ral («We repudiated entirely customary morals, conventions and traditional wisdom. We were, that is to say, in the strict sense of the term, immoralists. Immoralism is still my religion under the surface. I remain and always will remain an immoralist»). Un exemple d'aquesta manca de valors morals de Keynes és la crítica negativa que va fer, quan era editor de l'*Economic Journal* de la Universitat de Cambridge, de l'obra de Ludwig von Mises *Treatise on Money and Credit* (1912), en la versió original en alemany. La seva crítica negativa a una obra original i sistemàtica va ser la principal responsable que no es traduís a l'anglès durant dues dècades. La qüestió és que, com va reconèixer el mateix Keynes, el seu coneixement de la llengua alemanya era nul i, per tant, va criticar negativament un llibre que mai va arribar a llegir ni a comprendre.

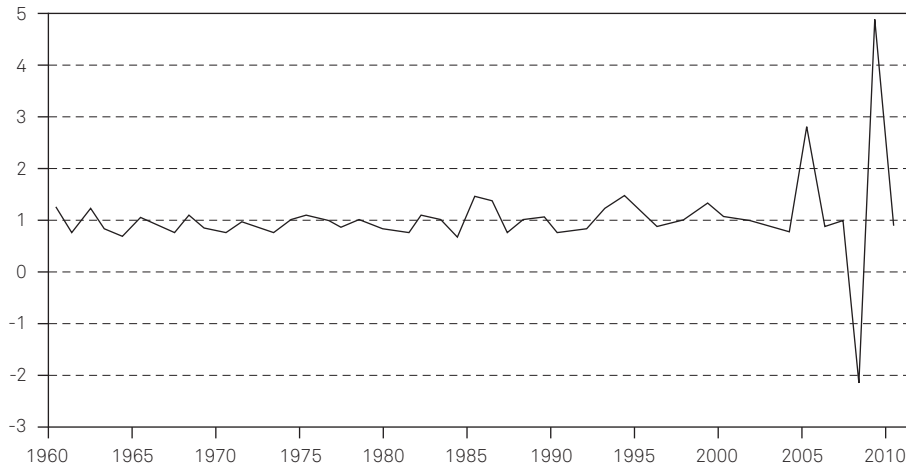
En un intent de sistematització, les principals errades del sistema econòmic keynesià serien les següents:

1) La visió a curt termini de l'economia i el seu menyspreu pel llarg termini («A llarg termini tots estem morts»)

La seva funció de consum està centrada en el curt termini, en fer-la dependre de la renda corrent. És el que Keynes va anomenar pomposament «lleï psicològica fonamental»: un percentatge de la renda (la propensió marginal a consumir) es destina al consum. La resta s'estalvia. L'economista britànic, per tant, no considera una visió més a llarg termini com fan Franco Modigliani amb el cicle vital o Milton Friedman amb la renda permanent. A més, Keynes assegurava que la propensió marginal a consumir es mantenia molt estable en el temps, i sempre amb valors lleugerament inferiors a 1, encara que la realitat ho desmenteix. En el gràfic 5.1 es pot observar com la propensió marginal dels EUA s'ha mogut entre 0,6 i 1,4, i arriba als extrems de -2 i 4,7. Molt lluny, per tant, del límit d'1 que fixava la petulant lleï psicològica fonamental de Keynes. Per altra banda, d'acord amb el model keynesià, una variació en la despesa a l'alça o a la baixa, amb aquests valors tan extrems, hauria d'haver provocat una reducció immediata de l'atur per arribar a la plena ocupació o un increment vertiginós de l'atur fins a arribar a la plena desocupació. Res d'això ha passat, i l'atur dels EUA s'ha mantingut força estable —entre el 5% i el 10%— des de la Segona Guerra Mundial.

GRÀFIC 5.1. EVOLUCIÓ DE LA PROPENSIO MARGINAL A CONSUMIR ALS EUA

Font: Bureau of Economic Analysis.

2) L'ús continu d'agregats matemàtics i la no-consideració dels preus relatius

En general, en el sistema keynesià hi ha una total separació entre la macro- i la microeconomia. Es perd totalment de vista l'acció humana, l'ésser humà que actua perseguint uns objectius concrets, i les decisions individuals no són considerades. Més que presentar l'economia com un tot integrat, la macroeconomia es mostra com un àmbit d'estudi desvinculat de la realitat quotidiana i regit per unes lleis matemàtiques que no són compatibles amb la veritable natura dels fenòmens socials.

A més, el model macroeconòmic keynesià, partint de la igualtat bàsica:

$$\text{PIB} = \text{Demanda agregada} = \text{Consum} + \text{Inversió} + \text{Despesa pública} + \text{Exportacions netes}$$

$$(Y = C + I + G + XN),$$

suposa que les variables són independents. I això no és cert. La relació entre el consum i la inversió és inversa. Això vol dir que per incrementar la inversió s'ha de reduir el consum, perquè la inversió es nodreix d'estalvi: per tenir fons estalviats, s'ha de reduir el consum. I també a l'inrevés: un decrement de la inversió és compatible amb un nivell de consum superior (que suposa un menor estalvi); per tant, una major inversió implica un menor

consum, i viceversa. En canvi, l'economista britànic considera erròniament que el consum i la inversió es poden moure en el mateix sentit.

La relació entre la despesa pública (G) i la privada (C + I) tampoc no és independent. Una despesa pública superior significa un consum privat inferior. I és que la despesa de l'Estat es pot finançar amb impostos, que reduiran la renda disponible de les famílies i la seva capacitat de consum. O es pot finançar amb deute, que significa impostos futurs i, per tant, menor renda disponible i menor capacitat de consum. O, fins i tot, la despesa pública es pot finançar amb inflació i creació de diners. Però, de nou, això significa un impost sobre la tinença de diners líquids. Els preus augmentaran i la capacitat adquisitiva i el consum disminuiran.

Pel cantó de la inversió, la despesa pública també perjudica sistemàticament la inversió empresarial. Quan l'Estat absorbeix els recursos disponibles i acapara el finançament en una economia, el tipus d'interès tendeix a incrementar. Els fons disponibles per a l'activitat empresarial disminueixen i el sector públic desplaça o fa fora del mercat el sector privat. És el que es coneix com a *crowding out*. Per altra banda, la intervenció sistemàtica i creixent del govern en els afers econòmics pot generar una situació d'inseguretat i incertesa que acabi perjudicant el clima de confiança empresarial i repercuteixi negativament en la inversió.

Pel que fa a les exportacions netes, tampoc hi ha una relació d'independència entre la despesa pública i el sector exterior. L'efecte *crowding out* i l'increment del tipus d'interès provocat per la política fiscal expansiva de l'Estat suposaran una pressió alcista sobre el tipus de canvi, i l'apreciació del tipus de canvi pot tenir efectes negatius sobre les exportacions.

Aquesta fixació malaltissa i miop en el nivell de demanda agregada porta el model keynesià a predir la impossibilitat de l'estagflació, això és, d'atur i inflació alhora. Si el nivell de demanda agregada és inferior a l'oferta agregada, el model prediu atur. I si el nivell de demanda agregada és superior a l'oferta agregada, el model prediu inflació. Però, com que la demanda agregada no pot lògicament ser inferior i superior al mateix temps a l'oferta agregada, no s'haurien de poder donar episodis d'estagflació. Naturalment, això no és cert. Només cal recordar la dècada de 1970 com una època d'estagflació, amb inflació disparada i alts nivells d'atur.

L'error de l'ús indiscriminat dels agregats matemàtics es pot observar en un concepte tan important dins l'edifici macroeconòmic keynesià com és la propensió marginal a consumir o, recíprocament, la propensió marginal a estalviar. Keynes parteix de la funció d'estalvi clàssica de l'escola de Cambridge:

$$S = s_w W + s_b B.$$

$$s_w < s_b.$$

On s_w i s_b són, respectivament, les propensions marginals a l'estalvi amb càrrec als salaris W i als beneficis B . Sempre s'havia considerat que la propensió marginal a l'estalvi dels treballadors era inferior a la dels propietaris dels mitjans de producció o capitalistes. Fins i tot, alguns models de creixement (com el de Kaldor o Pasinetti) incorporen el supòsit extrem que $s_w = 0$ i que, en canvi, $s_b = 1$. Keynes introdueix la simplificació $s_w = s_b = s$ per tal d'arribar a l'equació bàsica:

$$C = C_0 + c Y = C_0 + (1 - s) Y.$$

La renda nacional és la suma dels salaris i els beneficis:

$$Y = W + B.$$

$$S = s_w W + s_b B = s W + s B = s (W + B) = s Y.$$

I d'aquí la funció de consum (sense el component exogen C_0):

$$C = Y - S = Y - s Y = (1 - s) Y = c Y.$$

3) Tergiversació de la llei de Say

J. B. Say (1767-1832) és l'únic economista clàssic citat per Keynes a *La Teoria General*. El brillant economista francès va defensar que la demanda de mercaderies es paga amb l'oferta d'altres mercaderies o, en altres paraules, que els béns es compren mitjançant la producció d'altres béns. Aquest concepte dona preeminència a l'oferta, i això és lògic. En condicions normals, qui compra un producte el paga amb diners provinents de la prestació dels seus serveis a alguna activitat productiva. En la seqüència temporal, la producció precedeix lògicament el consum. Per consumir un entrepà de pernil, abans algú ha d'haver produït el pa i l'embotit. Així, per comprar i pagar algun bé, abans s'ha d'haver produït, venut i cobrat algun altre bé. No és sostenible a llarg termini l'adquisició de béns i serveis sense proporcionar res útil a canvi. A curt termini, es poden comprar productes a crèdit a canvi de la promesa de pagament futur. Per tant, a curt termini és possible gastar grà-

cies a l'endeutament. Però és clar que aquest endeutament, tard o d'hora, s'haurà de retornar amb interessos. I la devolució del nominal del préstec i dels interessos implica haver de generar riquesa en el futur mitjançant la producció de béns i serveis socialment útils.

Keynes distorsiona i tergiversa la llei de Say en afirmar que «l'oferta crea la seva pròpia demanda». Si fos així, qualsevol producció tindria sortida en el mercat i tots els desequilibris econòmics quedarien anul·lats. Com que això no passa i és clarament fals, Keynes defensa la intervenció estatal per donar una sortida als excedents de producció. Però la veritat és que l'economista francès mai no va afirmar que l'oferta creés la seva pròpia demanda. Les seves paraules són:

«L'home que amb la seva indústria s'aplica a donar valor a les coses, disposant-les de manera que tinguin un ús, no pot esperar que sigui apreciat i pagat aquest valor sinó on hi hagi altres homes que tinguin mitjans per adquirir-lo. I en què consisteixen aquests mitjans? En altres valors i productes, fruit de la seva indústria, dels seus capitals i de les seves terres, d'on resulta que, encara que a primera vista sembli una paradoxa, la producció és la que dóna sortida als productes».¹⁴

Observem com Say mai va assegurar que la sobreproducció d'un bé fos impossible. L'economista francès afirma que les mercaderies es compren amb mercaderies. I que una sobreproducció a llarg termini no és possible, perquè haurà de liquidar-se amb pèrdues per acabar adaptant-se a la demanda. La tergiversació de Keynes suposaria que els empresaris no cometien mai errors, en trobar sempre una demanda per a la seva producció.

4) Volatilitat de la inversió a curt termini

Per a Keynes, la inversió a curt termini és altament inestable perquè depèn de les expectatives de l'empresari (*animal spirits*). Aquesta volatilitat de la inversió introduiria un element de desequilibri en el sistema que hauria de ser corregit, de nou, pel sector públic. Keynes passa per alt que són precisament l'excessiva intervenció del sector públic i el seu elevat grau de discrecionalitat els que generen incertesa i causen inestabilitat en el mercat.

Keynes també passa per alt la necessitat de considerar el desgast del capital, és a dir, l'amortització, i confon la inversió bruta amb la inversió neta. En realitat, la inversió bruta és la suma de la inversió neta més l'amortització. O, el que és el mateix, la inversió neta equival a la inversió bruta menys l'amortització. El capital no és un fons homogeni que es reproduceixi sol, sinó

¹⁴ Jean Baptiste Say (1803). *Tratado de Economía Política*, tom 1, capítol XV.

que és un conjunt heterogeni d'instruments de producció que es desgasten i que tenen necessitat de ser renovats. Si l'empresari no dediqués anualment alguns recursos a l'amortització, perquè consumís tots els recursos generats per l'empresa o els repartís entre els socis en forma de dividends, el valor del capital disminuiria. Al final, esgotada la vida útil de les màquines, aquestes no tindrien capacitat productiva i l'empresari tampoc tindria recursos suficients per renovar-les i mantenir la capacitat de producció.

5) Odi a l'estalvi i tendència del mercat a l'estancament a llarg termini

Un dels trets més rellevants i característics de la macroeconomia keynesiana és la profunda aversió que sent per l'estalvi. Dit d'una altra manera, per a Keynes la força impulsora de la societat és el consum i la despesa; sovint, el consum i la despesa pública. No pas l'estalvi. A més, com hem comentat en el punt anterior, el concepte de renda bruta de Keynes no inclou l'amortització del capital, que és un dels components de l'estalvi més importants. Si l'amortització desapareix de la renda, el consum tendeix a ocupar una part majoritària i la inversió una de minoritària. La part més important de l'estalvi d'una societat es destina a la reposició de l'equip de capital existent. Si aquest simple manteniment de l'equip productiu no es produís mitjançant l'amortització anual de l'immobilitzat, l'equip de capital desapareixeria i el PIB futur, lluny de rebre un efecte expansiu per l'increment del consum i el decrement de l'estalvi, cauria dràsticament.

En temps de crisi, si les famílies i les empreses privades no assoleixen el nivell de consum i d'inversió desitjables, Keynes no dubta a defensar polítiques fiscals expansives portades a terme per l'Estat. A més, i de manera increïble i frívola, l'economista del grup de Bloomsbury no planteja polítiques fiscals expansives coherents i productives, sinó absurdes i totalment improductives: «El endeudamiento para hacer gastos ruinosos puede enriquecer a la comunidad. La construcción de pirámides, los terremotos y hasta las guerras pueden servir para aumentar la riqueza.

»[...] Si el Tesoro Público se pusiera a llenar botellas viejas con billetes de banco, las enterrara a una profundidad conveniente en minas de carbón abandonadas que luego se cubrieran con los escombros de la ciudad y encomendáramos a la iniciativa privada, eso sí, de acuerdo con los principios del *laissez faire*, la tarea de desenterrar los billetes, acabaríamos con el paro y, a través de las repercusiones que esto tendría, probablemente la renta real y la riqueza de la comunidad llegarían a ser mucho más grandes de lo que actualmente son.

La publicació, l'any 1936, de l'obra culminant de John Maynard Keynes, *La Teoria General de l'ocupació, l'interès i el diner*, va significar el suport acadèmic *a posteriori* a les polítiques d'estímul monetàries i fiscals que ja s'aplicaven de fet als Estats Units com a resposta a la Gran Depressió del 1929. Aquesta obra, possiblement una de les més influents del segle XX, significa també el naixement de la macroeconomia com a nova disciplina acadèmica amb autonomia pròpia. Es considera que el capitalisme és un sistema inestable i que necessita la intervenció generalitzada de l'Estat dirigida a estabilitzar els nivells de despesa agregada i aconseguir la plena ocupació dels recursos. Malgrat l'intervencionisme, però, les crisis financeres i econòmiques continuen.

La macroeconomia i el keynesianisme han influït l'opinió pública i l'acció dels governs, justifiquen unes polítiques econòmiques que abans s'haurien considerat contraproductives i han canviat tant el contingut com el mètode de l'economia. De l'estudi del procés microeconòmic del mercat s'ha passat a una teoria macroeconòmica de l'equilibri. I de la importància dels preus relatius en l'estructura productiva causats per la suma de les decisions individuals dels agents econòmics s'ha passat al tractament matemàtic de macromagnituds que no tenen res a veure amb l'acció de l'ésser humà de carn i ossos. Aquesta obra presenta de manera sistemàtica la macroeconomia, amb referències constants a la realitat econòmica del moment, alhora que en mostra els principals errors lògics. També defensa la necessitat d'una nova macroeconomia connectada amb les decisions de l'ésser humà, que integri totes les etapes de la producció (no només el consum final) i que analitzi els efectes distorsionadors de l'expansió monetària i de crèdit, que acaben desencadenant profundes crisis econòmiques.

JORDI FRANCH PARELLA

(Manresa, 1968) és doctor en Economia, llicenciat en Economia de l'Empresa i professor de la Fundació Universitària del Bages (FUB). Col·labora amb diversos mitjans de comunicació i és autor del manual *Economia* (Unió Editorial, 2013).

